

Riksrevisionens rapport om den officiella statistiken

Sammanfattning

Utskottet behandlar regeringens skrivelse 2014/15:141 Riksrevisionens rapport om den officiella statistiken. Utskottet föreslår att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna.

Det är viktigt att Sverige har en väl täckande och väl fungerande officiell statistik av hög kvalitet. Utskottet konstaterar att regeringen i sin fortsatta beredning kommer att väga in delar av de rekommendationer som Riksrevisionen presenterar i sin rapport Den officiella statistiken – en rättvisande bild av samhällsutvecklingen? Bland annat handlar det om samordningen av den officiella statistiken och mandatet för och utformningen av Rådet för den officiella statistiken.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Utskottets överväganden.....	5
Riksrevisionens rapport om den officiella statistiken	5
Skrivelsens huvudsakliga innehåll	5
Finansutskottets ställningstagande	8
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	9
Skrivelsen.....	9

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Riksrevisionens rapport om den officiella statistiken

Riksdagen lägger skrivelse 2014/15:141 till handlingarna.

Stockholm den 22 oktober 2015

På finansutskottets vägnar

Fredrik Olovsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Olovsson (S), Ulf Kristersson (M), Monica Green (S), Jörgen Hellman (S), Oscar Sjöstedt (SD), Jörgen Andersson (M), Emil Källström (C), Janine Alm Ericson (MP), Jan Ericson (M), Hans Unander (S), Dennis Dioukarev (SD), Jakob Forssmed (KD), Marie Granlund (S), Fredrik Schulte (M), Börje Vestlund (S), Mats Persson (FP) och Håkan Svenneling (V).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I mitten av 1990-talet genomfördes den s.k. statistikreformen. Från att tidigare ha varit koncentrerat till Statistiska centralbyrån (SCB) fördelades ansvaret för den officiella statistiken ut på 27 statistikansvariga myndigheter. SCB är den största av myndigheterna och ansvarar för den sektorsövergripande statistiken, t.ex. arbetsmarknadsstatistiken, befolkningsstatistiken och den ekonomiska statistiken. SCB har också ansvar för att samordna statistiksystemet, vilket bl.a. innebär att SCB ska hålla samman systemet, utveckla den officiella statistiken, stödja andra statistikmyndigheter och ansvara för det internationella statistiska samarbetet.

Den officiella statistiken regleras i statistiklagen (2001:99) och statistikförordningen (2001:99). Sveriges officiella statistik är också en del av gemenskapsstatistiken och regleras därmed även av EU:s statistikförordning.

Sedan reformen infördes har den utretts två gånger, utan att det har gjorts några omfattande ändringar. Efter den första utredningen i slutet av 1990-talet inrättades i SCB ett särskilt råd för den officiella statistiken (ROS). Efter den andra utredningen 2012 (Statistikutredningen SOU 2012:83) preciserades kvalitetskraven på den officiella statistiken i enlighet med de sju kvalitetskriterier som finns i EU:s statistikförordning.

I mars 2015 presenterade Riksrevisionen rapporten Den officiella statistiken – en rättvisande bild av samhällsutvecklingen ? (RIR 2015:3). I rapporten granskar Riksrevisionen framför allt regeringens övergripande styrning av statistiksystemet och SCB:s samordningsansvar. Granskningen omfattar också enskilda statistikmyndigheters förutsättningar att utveckla och förbättra statistiken. I rapporten lämnade Riksrevisionen fem rekommendationer till regeringen och fem rekommendationer till SCB.

Riksdagen överlämnade rapporten till regeringen, och i mitten av september 2015 lämnade regeringen skrivelse 2014/15:141 Riksrevisionens rapport om den officiella statistiken till riksdagen.

Utskottets överväganden

Riksrevisionens rapport om den officiella statistiken

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen lägger regeringens skrivelse Riksrevisionens rapport om den officiella statistiken till handlingarna. Enligt utskottet är det viktigt att Sverige har en väl täckande och väl fungerande officiell statistik av hög kvalitet. Utskottet konstaterar att regeringen i sin fortsatta beredning av Statistikutredningens slutbetänkande kommer att väga in delar av de rekommendationer som Riksrevisionen presenterar i sin rapport Den officiella statistiken – en rättvisande bild av samhällsutvecklingen? Bland annat handlar det om samordningen av den officiella statistiken och mandatet för och utformningen av Rådet för den officiella statistiken.

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

Regeringen välkomnar Riksrevisionens rapport Den officiella statistiken – en rättvisande bild av samhällsutvecklingen? (RIR 2015:3). Samtidigt konstaterar regeringen att flera av de områden som Riksrevisionen tar upp i sin granskning behandlades i Statistikutredningens slutbetänkande (SOU 2012:83).

Nedan redovisas de rekommendationer som Riksrevisionen ger i sin rapport och regeringens bedömning och eventuella åtgärder med anledning av rekommendationerna.

Riksrevisionens rekommendationer till regeringen

Riksrevisionens första rekommendation

Förbättra planeringen av och den strategiska inriktningen för det officiella statistiksystemet. Utveckla processer och styrdokument för att säkerställa att den officiella statistiken följer med i samhällsutvecklingen. Förtydliga hur den officiella statistiken kan definieras och avgränsas.

Regeringens svar i skrivelsen

I förordningen om den officiella statistiken anges de 22 ämnesområden som ingår i den officiella statistiken och vilka myndigheter som ansvarar för och beslutar om statistiken inom respektive område. Indelningen i ämnes- och statistikområden fastställdes i samband med statistikreformen 1994 och har inte ändrats sedan dess. Däremot har antalet statistikprodukter inom områdena ökat kraftigt.

Statistikutredningen gick igenom ämnesområdena och kom fram till att det inte fanns några starka skäl till att ändra dagens indelning. Till exempel ansåg

utredningen att de 22 områdena väl täckte statistikbehovet i statsbudgetens 27 utgiftsområden.

Regeringen anser i skrivelsen att statistiksystemet även i fortsättningen bör vara decentraliserat. Beslut om officiell statistik ska tas av en myndighet och normalt finansieras via anslag på statsbudgeten. I det decentraliserade systemet ska de statistikansvariga myndigheterna ha ett stort inflytande på statistiken och anpassa den efter användarnas behov och de krav som ställs på statistiken.

Mot den bakgrunden kan det enligt regeringen finnas anledning att se över statistikförordningen och precisera de statistikansvariga myndigheternas ansvar för att följa samhällsutvecklingen och att utifrån den besluta om statistikens innehåll och omfattning inom myndigheternas respektive ansvarsområden.

Riksrevisionens andra rekommendation

Förtydliga SCB:s samordningsansvar och hur samordningen bör fungera.

Regeringens svar i skrivelsen

Statistikutredningen konstaterade att dagens statistiksystem i huvudsak fungerar väl. Det talar enligt regeringen för att det inte finns några stora brister i samordningen. För att värna statistikens kvalitet finns det dock, enligt regeringen, anledning att överväga en ökad samordning, inte minst mot bakgrund av EU:s beslut nyligen om att stärka kravet på nationell samordning när det gäller utveckling, framställning och spridning av europeisk statistik (förordning (EU) 2015/759 om ändring av förordning (EG) nr 223/2009 om europeisk statistik).

Riksrevisionens tredje rekommendation

Se över mandatet för och utformningen av Rådet för den officiella statistiken.

Regeringens svar i skrivelsen

Regeringen delar Riksrevisionens bedömning att mandatet för och utformningen av Rådet för den officiella statistiken bör ses över. Regeringen kommer att beakta Riksrevisionens rekommendation i den pågående beredningen av Statistikutredningens förslag till ändringar i förordningen med instruktion för SCB.

Riksrevisionens fjärde rekommendation

Säkerställ att det inrättas en funktion eller mekanism för att granska och utvärdera kvaliteten i officiella statistikprodukter.

Regeringens svar i skrivelsen

Regeringen delar Riksrevisionens bedömning att kvaliteten i den officiella statistiken är avgörande för statistikens trovärdighet. Statistikutredningen föreslår att Rådet för den officiella statistiken ska få i uppgift att löpande göra översiktliga granskningar av den officiella statistikens kvalitet. En sådan

utökad uppgift för Rådet för den officiella statistiken bör övervägas, anser regeringen. Däremot är regeringen inte beredd att inrätta en ny särskild funktion för att granska och utvärdera kvaliteten i den officiella statistiken.

Riksrevisionens femte rekommendation

Utred statliga initiativ för att påverka bortfallsutvecklingen i statistiska undersökningar riktade till individer och hushåll.

Regeringens svar i skrivelsen

Regeringen delar Riksrevisionens bedömning att minskande svarsfrekvenser i statistiska undersökningar är ett problem. Enligt Statistikutredningen tar emellertid de statistikansvariga myndigheterna problemet på stort allvar och söker efter olika metoder för att hantera det. Regeringen anser att det i första hand är statistikmyndigheternas ansvar att utveckla bättre metoder för att hantera de ökade bortfallen och att hitta andra vägar för att inhämta data. Regeringen delar också Statistikutredningens bedömning att det inte finns tillräckligt starka skäl för att införa en uppgiftsskyldighet för privatpersoner. Regeringen tänker därför inte följa Riksrevisionens rekommendation.

Riksrevisionens rekommendationer till SCB

I sin granskning riktar Riksrevisionens följande fem rekommendationer till SCB:

- Använd alla instrument för samordning som SCB förfogar över. Informera de statistikansvariga myndigheterna om att de kan vända sig till SCB:s vetenskapliga råd i vissa frågor.
- Undersök om SCB:s verkställighetsföreskrifter behöver revideras och om nya föreskrifter behövs med anledning av de nya kvalitetskraven i statistiklagen.
- Informera tydligare om när gemensamma verktyg, metoder och processer som SCB tagit fram med allmänna medel kan komma andra statistikmyndigheter till del utan kostnad.
- Öka andelen statistikprodukter med aktuell beskrivning och kvalitetsdeklaration, och undersök vad som kan göras för att underlätta för användare som vill hitta informationen.
- Ta initiativ till ökat samarbete och diskussion mellan statistikansvariga myndigheter om bortfallsfrågor. Undersök om det finns behov av att ge stöd till andra statistikansvariga myndigheter när det gäller rapporteringen av konsekvenser till följd av bortfall.

Regeringens svar i skrivelsen

Regeringen avser att föra en dialog med SCB om Riksrevisionens rekommendationer.

Finansutskottets ställningstagande

Utskottet har granskat regeringens skrivelse Riksrevisionens rapport om den officiella statistiken.

Enligt utskottets mening är det viktigt att Sverige har en väl täckande och väl fungerande officiell statistik av hög kvalitet. Många samhällsbeslut grundar sig på uppgifter ur den officiella statistiken.

Utskottet anser att Riksrevisionen tar upp många viktiga frågor i sin granskning. En del av frågorna har uppmärksammats tidigare av Statistikutredningen. Delar av Statistikutredningens förslag bereds för närvarande i Regeringskansliet.

En viktig fråga är vilken samordnande roll SCB ska spela i det statistiska systemet och därmed även vilken funktion Rådet för den officiella statistiken ska ha. Utskottet konstaterar att regeringen i skrivelsen anger att den i sin fortsatta beredning kommer att väga in Riksrevisionens rekommendationer om samordningen av den officiella statistiken och mandatet för och utformningen av Rådet för den officiella statistiken.

Under ett antal år har svarsfrekvensen i olika statistiska undersökningar sjunkit. Det är, enligt utskottets uppfattning, ett allvarligt problem som hotar att minska den officiella statistikens kvalitet och tillförlitlighet. Utskottet delar dock regeringens uppfattning att det i första hand är statistikmyndigheternas ansvar att enskilt och samordnat utveckla bättre metoder för att hantera eventuella bortfallsproblem och säkra den statistiska kvaliteten.

Med detta föreslår utskottet att regeringens skrivelse 2014/15:141 Riksrevisionens rapport om den officiella statistiken läggs till handlingarna.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2014/15:141 Riksrevisionens rapport om den officiella statistiken